WANDELROUTE

AMELAND

- ROND DE VUURTOREN -

Begin- en eindpunt: onder de vuurtoren. Verharde wegen en paden, strand, af en toe een stukje onverhard pad. Honden aangelijnd toegestaan, op het strand mogen ze vaak los tussen 15 september en 15 juni.

Het magazine WADDEN van de Waddenverenging schonk in het najaars-/winternummer van 2026 aandacht aan de 'strandpalen-route' rond de vuurtoren van Ameland. Voor wie de route zelf wil lopen hebben we hier de uitgebreide routebeschrijving.
De tekst is afkomstig uit het boek *Struinen langs strandpalen* van Martijn de Groot (uitgeverij Anoda, € 17,95). Kijk voor meer leuke routes in het Waddengebied op **waddenvereniging.nl/routes**.

FOTOGRAFIE: **ANNEMARIE BERGFELD**

Ameland is de plek langs de Nederlandse kust waar met afstand het beste voor de strandpalen wordt gezorgd, zowel op het strand als in het binnenduin. Je zult hier veel exemplaren tegenkomen die niet lang geleden een verfje hebben gehad – allemaal met witte en rode koppen volgens de klassieke regels van Rijkswaterstaat, een enkele keer nieuw geplaatst wanneer een oude onder het zand was verdwenen.

Je wandeling begint bij Hollum onder de vuurtoren, een prachtig gietijzeren bouwwerk uit 1880 dat zo bekend is dat het min of meer het beeldmerk van het eiland is geworden. Onderweg zul je hem een aantal keren in de verte zien en daardoor een aanwijzing krijgen waar je ongeveer bent en welke richting je uit loopt. Als je er vanaf het dorp Hollum naartoe gaat, lopend of met de fiets of auto, zal je waarschijnlijk de Oranjeweg nemen, die doorloopt tot aan het strand. Je passeert dan eerst aan je rechterhand Brasserie Ameland – onthouden voor als je de tocht achter de rug hebt – en vervolgens, nog geen honderd meter verder, een pannenkoekenhuis met de toepasselijke naam ‘Onder de Vuurtoren’ - idem.

Je keert de vuurtoren de rug toe en volgt de Oranjeweg in de richting van de zee. Waar de weg bij een bushokje rechtsaf naar beneden afslaat naar een groot parkeerterrein, ga jij rechtdoor het fietspad op dat daar de duinen in loopt. Je laat het jeugdhostel Sier aan Zee links liggen en blijft op het fietspad dat met een flauwe bocht naar links eigenlijk de vorm van de kust volgt.

HET HOLLUMERBOS IN, EN WEER UIT

Na honderdvijftig meter kom je langs het onbemande Bunkermuseum. Dat laat je rechts liggen (of je gaat naar binnen en neemt er een kijkje). Je vervolgt je weg, het Hollumer bos in, totdat je weer driehonderd meter verder een kruispunt nadert. Daar staat een strandpaal van een meter hoog, met een goed onderhouden witte kop en twee witte banden daaronder. Hoewel het een prachtige paal is, klopt zijn verschijning niet helemaal want witte koppen zijn op dit eiland gereserveerd voor strandpalen met hele kilometergetallen. Het kilometergetal van deze is 49.660, maar laten we niet op alle slakken zout leggen. Leuk om te weten is dat dit een raaipaal is van de gelijkgenummerde paal op het strand, hier 350 meter vandaan (dat weet je aan het getal op de zijkant van de paal), wat de strandpaal is met het hoogste kilometergetal van het eiland. De telling begint met paal 1 bij Hollum en loopt dan eerst langs de Noordzeekust naar het oosten en vervolgens via de waddenkant weer terug tot aan paal 49.660 op het strand. Een vraag blijft wel waarom destijds hier in het bos een strandpaal is geplaatst, terwijl juist dat bos het zicht belemmert op andere palen en ook, vanuit de lucht, op deze paal. Het enige antwoord dat we kunnen bedenken is dat dertig, veertig of vijftig jaar geleden de bomen nog zo klein waren dat de paal vanuit een vliegtuigje toen wel zichtbaar was.

Je slaat nu rechtsaf en loopt langs het Hollumer Kabouterdorp, via een paar bochten, naar de buitenrand van het bos, dat je nu aan je linkerhand hebt terwijl rechts de duinen van de zeereep liggen. Je komt daar eerst een duinovergang tegen, en zo’n zestig meter daar voorbij kan je je volgende binnenduinpaal zien maar daar moet je wel goed voor opletten. Hij staat op een meter of vijftien van het pad, een meter hoog, met een verweerde oranje kop en nummer 49.410 in de schaduw van een hoge duindoornstruik. Je kunt hem zien nadat je aan je rechterkant een begroeid duintje bent gepasseerd, ongeveer waar links van het pad een speelbos ligt met allerlei houten toestellen. Als je ernaar toe wil moet je eigenlijk vóór dat duintje een vagelijk ingesleten pad naast een duindoornboompje in lopen. Na een meter of twintig sta je er dan opeens voor. Deze is voor de scherpere strandpalenwaarnemers!

Dat geldt trouwens ook voor het volgende koppel, dat nog geen honderdvijftig meter verderop op je wacht. Deze zijn wat makkelijker te vinden omdat er een zandpad naartoe leidt, het duin aan de rechterkant op. Volg je dat pad, dan krijg je de eerste van de twee vanzelf te zien, bovenop het duin. Het is een kleintje, ook alweer verweerd en nog zonder nieuwe verflaag, met nummer 49.285.

Kijk je vandaar naar rechts, dan zie je nòg een exemplaar staan, nòg kleiner en in nòg slechtere conditie. Deze steekt maar net met zijn kop boven de grond uit. Je vraagt je even af of het wel een echte strandpaal is, maar de kleine restjes oranje verf en de groef die de kop van de rest van de paal scheidt, lijken daar toch echt wel op te wijzen. Op de kop zijn geen letters of cijfers meer te onderscheiden behalve aan één kant een zeer duidelijk cijfer 3. Dat is ook weer niet bemoedigend want het past niet in de nummering van de strandpalen hier in de buurt.
Toch lijkt deze paal onderdeel te zijn van het voormalige Rijksstrandpalenstelsel: op een oude raaienkaart (20) is buiten de laatste duinenrij, nu in het zeewater, een punt te zien dat 'VOORM. KAAP HOLLUM' wordt genoemd, en van waaruit lijnen (raaien) landwaarts zijn getrokken waaronder raai 4 en 'RAAI 3'. Die raai 3 klopt met de positie van deze paal, dus dat stukje van de legpuzzel past. Maar waarom er een apart punt nodig was, los van de strandpalen en raaien langs de Rijksstrandpalenlijn, blijft voorlopig nog een raadsel. Bijzonder is het wel.

LANGS DE GROENE WEIDEN

Terug naar beneden, verder langs het fietspad. Na honderd meter kom je op de openbare weg, de Badweg. Die buigt al snel linksaf, maar je gaat daar niet in mee. Je kijkt voor het eerst op deze wandeling uit op het grasland dat wordt begrensd door de Waddendijk, die zich even verderop in de duinenrij boort. Voor de meeste Waddeneilanden is dat grasland aan de Waddenkant even kenmerkend als de duinen en het strand.
Tegenover die eerste zijweg ligt het Sierdsmoaispad over het duin, waar nog een fraaie paspuntpaal te zien is. Loop naar boven, kijk goed links en na een meter of veertig zie je hem aan je linkerhand staan, met een grijze kunststof schijf op zijn kop, een zogeheten paspunt, bedoeld voor luchtfotografie. Dit is paal 49...; de decimalen zijn niet te lezen omdat daaroverheen de beugel van de paspunt is gemonteerd. Te oordelen aan de eerder genoemde oude raaienkaart zou het 49.000 kunnen zijn.

Nu loop je langs De Klonjes nog wat verder naar het zuidoosten, waarbij je aan je rechterhand het kunstwerk 'Waker en Wachter' van Astrid Nobel passeert. Vergeet niet om ook even naar links te kijken over de weilanden, naar het lieflijke silhouet van het dorpje Hollum, met rechts het herkenbare kerktorentje met zadeldak en links de molen. Na ruim driehonderd meter krijg je de volgende duinovergang, het Reddingbootpad. Dat ligt precies op de grens tussen de Waddendijk en de duinen. Het brengt je bij de laatste duinpaal van deze wandeling, maar ook bij een bijzonder monument: het paardengraf (22). Op deze plek zijn de acht paarden begraven die in 1979 in zee verdronken toen ze in een geul werden getrokken bij het naar zee brengen van de reddingboot. Dat gebeurde al tientallen jaren zo en werd nog voortgezet tot 1988, maar deze keer liep het dus op fatale wijze mis. Tot op heden worden nog wel een keer of tien per jaar demonstraties gehouden met paarden die een reddingboot naar zee trekken. De VVV geeft informatie over tijd en plaats.
Precies tegenover het graf, op 20 of 30 meter van het pad, ligt een bunker van de Duitse Atlantikwall uit de Tweede Wereldoorlog. Je kunt erheen over een pad, en dat moet je ook doen om de laatste strandpaal in het duin te zien. Je zou hem al kunnen spotten vanaf de duinovergang, precies waar je het pad naar de bunker kan inslaan. Hij heeft ook weer een beetje schutkleuren, dus het is even zoeken. Je kunt hem van dichtbij bekijken als je naar de bunker loopt en dan rechtsom om de eerste bunker heen omhoog klimt om erachter te kunnen kijken. Daar staat hij: paal 48.600. Hij heeft dat nummer op alle vier de kanten staan, dus geen Romeins cijfer om de positie op de raai aan te geven en geen aantal meters voor de afstand tot de hoofdpaal. Je zou kunnen denken dat deze dan ook op de hoofdraai staat want die hebben ook altijd vier keer hetzelfde kilometergetal aan alle kanten. En waarschijnlijk is dat ook zo, want om nog één keer die oude raaienkaart erbij te halen, de hoofdraai (Rijksstrandpalenlijn), waarop de hoofdpalen staan, liep hier vroeger inderdaad een stuk achter de laatste duinenrij.

OVER HET STRAND TERUG NAAR DE VUURTOREN

Je laat deze paal achter je en gaat over de duinovergang naar het strand, en daar rechtsaf weer terug naar het noordwesten.
Eerst kom je nog paal 48.800 tegen, met een mooie diamantkop: een naar vier kanten afgezaagde kop om het water af te laten lopen. Vervolgens een drietal strandpalen met hetzelfde nummer (49.000, 49.01 en 49.02), waarvan de notatie aangeeft dat ze onderdeel zijn van een raaienster, een aantal meetlijnen vanuit één punt getrokken. Aan één kant is het niet zo verwonderlijk dat we ze hier tegenkomen, omdat de hele westpunt van Ameland krom is en er dus raaiensterren nodig zijn om de vooroever goed te kunnen opmeten. Aan de andere kant is het uniek omdat we aan geen enkel ander stuk van de Nederlandse kust, recht of krom, dergelijke drie- of meertallen tegenkomen.

Bij Oost-Vlieland staan wel een aantal strandpalen op een kluitje op het strand die mogelijk onderdeel zijn geweest van een raaienster, maar die zijn niet meer als zodanig herkenbaar.

De wandeling gaat nu verder langs het strand, terug naar de westelijke kaap. Onderweg staan de strandpalen, allemaal mooi in de verf, elke 200 meter waar ze moeten staan. Één wijkt van de regelmaat af, om redenen die we niet kennen: paal 49.535, iets meer tegen de duinvoet aan dan de andere. Merk ook op dat paal 49.660 inderdaad de laatste is met een nummer in de veertig, waarna de nieuwe telling begint met paal 1.000 (25). Anders dan op Terschelling en bij Den Helder is er hier dus geen paal 0 als beginpunt. En dan is er nog één onregelmatigheidje dat je kan optekenen voordat je het duin weer overgaat: tussen paal 1.000 en paal 2.000 zitten niet meer dan, zeg maar, 500 meters. Je komt paal 1.200 tegen, paal 1.400, en dan staat daar opeens in de luwte van strandpaviljoen Beachclub The Sunset aan het eind van de Oranjeweg: paal 2.000 (met een zeldzame, mooie diamantkop). Naar de verklaring kunnen we alleen maar raden. Voor de hand lijkt te liggen dat het westelijke strand van Ameland in de loop der tijd door de stroming in het Borndiep geleidelijk is afgesleten waardoor de 'kilometers' tussen de hoofdpalen langzaam wat kleiner werden – een verschil dat zou zijn weggewerkt door gewoon wat ruimte tussen twee palen 'weg te halen'. Dat wordt echter min of meer tegengesproken door het feit dat ook op de oude raaienkaart, die waarschijnlijk dateert van de jaren zestig of zeventig van de twintigste eeuw, de twee bewuste palen ontbreken. We weten het niet...